

- SALVIANUS. 60. Nihil est tam leve, quod ei non grave sit, qui invitus facit. Lib. 1, de *Gubernat. Dei*.
61. Totum durum est quidquid imperatur invitis. *Ibid.*, lib. 4, ad *Eccles. Catholic.*
IN VII. PATR. 62. Quod ab invito fit, id est valde molestum: quod autem est voluntarium, etiamsi sit laboriosum, minorem affert dolorem. Lib. 9, cap. 28.

SENTENTIA PAGANORUM.

- ARISTOTEL. 63. Videtur ea invitus facere quispiam: qua violentia, vel per ignoracionem facit. Lib. 3 *Ethic. ad Nicomach.*
64. Id est violentum, cujus principium est foris, in quod nihil is qui agit aut patitur, confert. *Ibid.*
65. Id violentum est, cujus principium est foris, nihil prorsus eo conferente, cui vis est illata. *Ibid.*
66. Ab invito id effectum est omne, pro quo dolet, qui agit, ipsaque poenitentia subit: non tamen erit invitus; quippe cum non doleat ob id. *Prosec.*
67. Qui igitur ob ignoracionem quippiam agit, si ipsum poeniteat, invitus fecisse videtur: si non poeniteat, cum is alius sit, non sponte dicitur egisse. *Ibid.*
68. Beatus nemo est invitus, sponte autem nostra pravitas comparatur. *Ibid.*, cap. 5.
69. Quocumque inviti agimus, coacti faciamus necesse est. Lib. 4, *Magnor. Moral.*, cap. 13.
CICERO. 70. Nisi coactus, recte facere nescis. Orat. 8, in *Verrem*, lib. 3, act. 4.
71. Vis ahecto, nihil est enim exitiosius, nihil minus humanum, quam quidquam agi per vim. Lib. 3, de *Legibus*.
72. Non debet ratum esse quod actum est per vim, quasi vero forti viro vis possit adhiberi. Lib. 3, *Offic.*
73. Solum hoc contingit sapienti, ut nihil faciat invitus, nihil dolens, nihil coactus. De *Paradoxis*, cap. 5.
PLATO. 74. Non sane invito animo fit voluntarium. In *dialogo de Justo*.
SENECA. 75. Nihil cogor, nihil passor invitus, nec invitus servio Deo, sed assentio. Lib. de *Divina provid.*, cap. 6.
76. Turpe est non ire, sed ferri. Epist. 37.
77. Nihil invitus facit sapiens. Epist. 54.
78. Da operam, ne quid unquam invitus facias: quidquid necesse est, futurum est. *Prosec.*
79. Repugnanti non volenti, necessitas est; in volente, necessitas non est.
80. Non qui jussus aliquid facit, miser est; sed qui invitus facit. Epist. 61.

81. Non est gloriosum, quod ab invito et tergiversante fit. Epist. 82.
82. Quidquid imperio cogitur, exigenti magis, quam prastanti acceptum refertur. Lib. 2, *Dicior. memorabil.*, cap. 1.
83. Plerumque plus valet quod violentia cogitur, quam quod suadet et precipit verecundia. *Ibid.*, lib. 3, cap. 8.
Vide etiam tit. *Bonum*, sent. 83; *Calum*, sent. 22; *Continentia*, sent. 16; *Honestas*, sent. 55; *Obedientia*, sent. 100, 229; *Occupatio*, sent. 49; *Punitio*, sent. 38; *Rapina*, sent. 5; *Servire Deo*, sent. 40; *Timor paena*, sent. 28; *Voluntas in genere*, sent. 7, 8.

IRA IN GENERE.

- Etymologia.* Iratus dicitur, quasi ira actus. Lib. s. ISIDORUS 40, *Etym.* verbo *Iratus*. HISPALENS.
Definitio. Ira est turbatus appetitus vindictae. S. ANTONIN. Part. 2, tit. 7, de *Ira*, cap. 1.
Ira est turbulentus appetitus auferendi ea, quae facilitatem actionis impediunt. Epist. 115 ad *Nebridium*.
Quid est ira? libido vindictae. Homil. 42, ex *Quinquaginta homil.*
Ira est appetitus vindictae propter parvipensionem, injuriamve illatam. De *Morificat. vivifica*, art. 7.
Ira est appetitio nocendi ei, qui concitaverit, et ad iram provocaverit. De *Anima et Resur.*
Ira est strictus concitatus animi furor, ulciscendi libidine fervens. De *fract. carnis et spirit.*, cap. 6.
Ira est toleratio oculi odii, memoria scilicet injuriarum alte animo impressa. Gradu 8.
Iracundia est anhita cordis exardescencia, nec diuturna. *Ibid.*
Ira est ebullitio sanguinis in corde, hinc existens quod ad superiores partes exhalat, aut certe perturbetur: unde et *χολή* et *χόλος*, id est, bilis, et indignatio dicitur. Lib. 2, de *Fide orthodox.*, cap. 16.
Ira est ulciscendi libido, et rationis velut satelles ac vindex concupiscentia. *Ibid.*
Ira est cupiditas doloris rependendi. De *Ira Dei*, LACT. FLEM. cap. 17.
Ira est cupiditas ulciscendi injuriae. *Ibid.*
Ira bona est motus animi ad coerceda peccata insurgentis. *Ibid.*
Ira est appetitus in tristitia propter apparentiam sulpius vel suorum. 2, *Rhetor.*, et apud Bedam.
Ira est libido puniendi ejus, qui videatur lesisse injuria. Lib. 4, *Tusc. quast.*

VALERIUS
MAXIMUS.S. ANTONIUS
DE PADUA.

CASSIODOR.

S. ISIDORUS
HISPALENS.

S. REMIGIUS

RICHARD. A
S. VICTORE.

SENECA.

S. AUGUST.

S. EDMUND.

S. GREGOR.
MAGNUS.HUGO A S.
VICTORE.S. NILUS.
ABB. ET M.

SALVIANUS.

ARISTOTEL.

SENECA.

PLATO.

SENECA.

S. ANTONIUS
DE PADUA.

CASSIODOR.

S. ISIDORUS
HISPALENS.

S. REMIGIUS

RICHARD. A
S. VICTORE.

SENECA.

S. AUGUST.

S. EDMUND.

S. GREGOR.
MAGNUS.HUGO A S.
VICTORE.S. NILUS.
ABB. ET M.

SALVIANUS.

ARISTOTEL.

SENECA.

SENTENTIA PATRUM.

- Ira est provocatio animae partis ad vindictam. De *Definit.*
Ira est conciliatio animi ad ultionem voluntate et judicio pergentis. Lib. 2, de *Ira*, cap. 3.
Ira cupiditas est poena exigenda. *Ibid.*, lib. 4, cap. 3.
S. ANTONIUS DE PADUA. *Differentia.* Inter iram et iracundiam hoc distat: Ira est praesens, et ex causa nascitur: iracundia vero vitium, naturale, vel perpetuum est. *Serm. Dom. 6, post Trinit.*
CASSIODOR. Ira et furor inter se differunt: ira longa indignatio est, furor repentinae mentis accessio. *Super Psalm. vi, vers. 4.*
S. ISIDORUS HISPALENS. Inter iram et iracundiam hoc interest, quod ira sit ad tempus, iracundia continetur in corde. Lib. 4, de *Differentiis*, differentia 22.
S. REMIGIUS Hoc distat inter iratum et iracundum: quia iratus pro tempore est; iracundus vero facile irascitur, et semper pronus est ad irascendum. *Super Epist. ad Galat.*, cap. 5.
RICHARD. A S. VICTORE. Furor et ira inter se differunt: Furor est perturbatio mentis totius expertis rationis; Ira est mentis perturbatio magna, sed a ratione non penitus aliena. Part. 4, lib. 4, de *Eructis. hominis inter.*, cap. 7.
SENECA. Ira ab iracundia distat. Iratus potest non esse iracundus, iracundus potest aliquando iratus non esse. Lib. 4, de *Ira*, cap. 4.
Nihil interest inter iratum et insanum, nisi unus dies: alter non semper irascitur, alter semper insanit. De *Moribus*.
S. AUGUST. *Productio.* Ab ira procedit rancor, a rancore odium quod est ira inveterata in animo: inde nascitur homicidium, etsi non opere saltem voluntate: inde contumelia, inde detractio, inde susurratio, suspicio et injuria, quae sunt opera carnis et diaboli. *Serm. 9, ad Frat. in exemo.*
S. EDMUND. De ira nascuntur rixae, contentiones, inflatio cordis, verba prava, dedignatio, blasphemia. In *Speculo Ecclesiae*, cap. 8.
S. GREGOR. MAGNUS. De Ira rixae, tumor mentis, contumelia, clamor, indignatio, blasphemiae, oriuntur. Lib. 31, *Moral.*, cap. 17, super illud: *Job lxx, Exultationem ducunt*, etc.
HUGO A S. VICTORE. Irae comites sunt, clamor, blasphemia, contumelia, luctus, temeritas, furor, indignatio. De *fract. carnis et spiritus*, cap. 8.
S. NILUS. ABB. ET M. Ira cum supra modum efferverit, furorem parit. Orat. 4, de *Ira*.
SALVIANUS. Ira mater est odii. Lib. 3, de *Gubernat. Dei*.
ARISTOTEL. Ira est factiva inimicitiae et odii. 2, *Rhetor.*, et apud Bedam.
SENECA. Causa iracundiae, opinio injuriae est. Lib. 2, de *Ira*, cap. 22.

4. Si irascimur, quia affectus naturae est, non s. AMBROS. potestatis, malum sermonem non proferamus, ne in culpam ruamus. Lib. 1, *Offic.*, cap. 3, in illud *Psalm. iv: Irascimini et nolite peccare*.
5. Caveatur iracundia, aut si praecaverit non potest, cohibeatur: resiste ira si potes, cedo si non potes. *Ibid.*, cap. 21.
6. Si prevenerit et praecuperaverit mentem tuam iracundia et ascenderit in te, non relinques locum tuum: Locus tuus patientia est, locus tuus ratio est, locus tuus sedatio indignationis est. *Ibid.*
7. Non mediocre est mitigare iracundiam, non inferiori quam omnino non commoveri: hoc nostrum est, natura illud. *Ibid.*
8. Irascimini ubi culpa est, qui irasci debeatis: non potest enim fieri, ut non rurum indignitate moveamur; alioquin non virtus, sed lenitudo et remissio judicatur. *Prosec.*
9. Irascimini, ita ut a culpa abstineatis: vel si irascimini, nolite peccare, sed vincite ratione iracundiam.
10. Si irascimini, vobis irascimini: qui enim sibi irascitur (quia cito commotus est) desinit irasci alteri. Qui autem vult iram suam justam probare, plus inflammatur, et cito in culpam cadit. *Ibid.*
11. Perturbata mente latius se ac longius fundit ira appetitus, et tanquam efferalo impetu iracundia rationis non suscipit, nec ulla sentit auriga moderamina, quibus possit reflecti. *Ibid.*, cap. 47.
12. Irae saepe etiam innocentes in crimen abducit, quia dum justo amplius irascimur, et volumus alium coercere peccatum, graviora peccata committimus. De *Joseph.*, cap. 13.
13. Inter cetera vitia, nihil ira asperius, nihil invenitur amarius. *Precat. 2, ante Missam*.
14. Ira dum ultra modum efferverit, atterit mentem exulcerat, sensum hebetat, linguam immutat, oculos obumbrat, totumque corpus perturbat. *Ibid.*
15. Ira gravis est magistra peccati. *Super Psalm. xxxvi*.
16. Praeclarum est motum temperare consilio, nec minoris virtutis ducitur cohibere iracundiam, indignationem compeescere, quam omnino non irasci, cum plerumque illud lenius, hoc fortius sustinetur. Lib. 5, super *Luc.*, cap. vi, in illud *Psalm. iv: Irascimini et nolite peccare*.
17. Nulla est iracundia, ubi plentitudo est charitatis. *Ibid.*, lib. 7, cap. ix, in illud: *Nolite prohibere eos*, etc.

15. Solemus modum egredi, dum corripiendo irascimur; et invenimur ipsi peccare, qui peccantes arguimus, dum plus irascimur et amplius oneramus peccantem, quam meretur. Super *Epist. ad Ephes.*, cap. 4, in illud *Psal. iv: Irascimini*, etc.

16. Necessè est iratus animus male cogitet, quod cupit diabolus. *Ibid.*

S. ANTONIN.

17. Finis iras est vindicta. Part. 2, tit. 7, de *Ira*, cap. 6.

S. ANTONIUS

DE PADUA.

18. Quo minus presseris iram, tunc magis promeris ab ira. *Serm. Dom. 4, post Pascha.*

19. Iracundus cum irasci desiderit, tunc irascitur sibi. *Ibid.*

S. AUGUST.

20. Melior est, qui quamvis ira saepe tentatur, tamen impetrare festinat, ut sibi dimittat cui se fecisse agnoscit injuriam: quam qui tardius irascitur, et ad veniam petendam tardius inclinatur. *Regula 3.*

21. Nulli irascenti ira sua videtur injusta, ita enim inveterascens ira fit odium, dum quasi justis doloris admixta dulcedo, diutius eam in vase detinet, donec totum aceat, vasque corruptat. *Prosecc.*

22. Multo melius nec justo cuiquam irascimur, quam vult juste irascendo in alicujus odium iras occulta facilitate delabimur.

23. Incomparabiliter salubrius est iras etiam juste pulsanti non aperire penetrabile cordis, quam admittere non facile recessuram elperventuram de serculo ad trabem; audeat impudenter etiam crescere citius quam putatur. *Epist. 149, ad Profuturum.*

24. Plerumque non hominibus tantum, sed calamo irascimur in scribendo, eumque collidimus atque frangimus: et aleatores tesseras, et pictores penicillo, et cuique instrumentum quilibet ex quo difficultatem se pati arbitrat. *Epist. 145, ad Nebridium.*

25. Assiduitate irascendi fel crescere, etiam medici affirmant; clemente autem fellis, rursus et facile, ac prope nullis causis existentibus irascimur. *Ibid.*

26. Quae iracundia sanari potest, si patientia Filii Dei non sanatur? *De Agone christiano*, cap. 11.

27. In disciplina non tantum quaeritur, utrum pius animus irascatur, sed quare irascatur: irasci enim peccanti, ut corrigatur, ne peccat, nescio utrum quisquam sana consideratione reprehendat. *Lib. 9, de Civit. Dei*, cap. 5.

28. Cum irascimur et clamare non possumus, interiora nostra turbantur. Super *Psal. xxxi*, vers. 11.

29. Ira si fuerit inveterata, jam odium est; ira

turbat oculum, odium extinguit: ira festuca est, odium trabs est. Super *Psal. lvi*, vers. 3.

30. Surgit ira, noli dare iras linguam ad maledicendum, noli dare iras manum aut pedem ad ferendum. *Tract. 41, super van. Joan.*, cap. 8.

31. Festuca in oculo, ira est: trabs in oculo, odium est; festuca initium trabis est, nam trabs quando nascitur, prius festuca est, rigando festucam, perducis ad trabem. Alendo iram malis suspitionibus, perducis ad odium. *De Verb. Dom.* serm. 16.

32. Humanum est irasci, sed non debet iracundia natos serculos diversis suspitionibus irrigare, et ad trabem odii pervenire. *Homil. 40, ex Quinguaaginta homil.*

33. Saepe pater irascitur filio, sed non odit filium: irascitur ut corrigat, si propterea irascitur, ut corrigat, amando irascitur. *Ibid.*

34. Humanum est turbari, et irasci, et iram incurrere, honorum et malorum communis est conditio, sed in ira perseverare, diabolicum est. *Serm. 9, ad Frat. in eremo.*

35. Fortiter spiritum irascibilem continere, magna prudentiae est et perfectionis. *Ibid.*

36. Qui iram in corde portat, infamiae factor statim eum corrumpit. *Ibid.*

37. Ira rationem suffocat, mensuram justitiae ignorat, solem justitiae nescit, amicitias rumpit, auferit pacem mentis, sapientiam calcat, sapientes infatuat, monachos deviat, castitatem evacuat, gravitatem in pastoribus dilacerat. *Ibid.*

38. Ita repletus, consilii capax esse non potest. *Ibid.*

39. Vir iratus fedus aspectu est. *Homil. 40, de Ira.*

40. Quando semel iras perturbatio mentem praecipitans imperium anime sumpsit, hominem penitus in feram convertit, nec hominem qui rationis sit compos esse sinit. *Ibid.*

41. Irati impetu feruntur, insilunt, rabie ut canes afficiuntur, pungunt ut scorpia, mordent ut serpentes. *Ibid.*

42. Qui non dominatus est iras, omnibus ridiculus est. *Homil. 40, in Hexameron.*

43. Iracundus cum irasci desiderit, tunc sibi maxime irascitur. In suis *Proverb.*, verbo *Iracundus*.

44. Iracundus etiam mortuum suscit, nulli placet. *Ibid.*

45. Haec est natura iras, ut dilata languescat et pereat: prolata vero; magis magisque conflagret. *Lib. 2, super Proverb.*, cap. xii, in illud: *Fatus indicat iram suam.*

S. BERNARD.

46. Ira humana est bestia, flatu igneo quidquid attingit, necat. *Serm. 13, super Qui habitat.*

47. Mira perversitas: medicanti irascitur, qui non irascitur sagittanti. *Serm. 42, super Cant.*

48. Affectio naturalis ira hominum est, sed abutentibus bono naturae, gravis perditio est et miseranda perniciosa. *Serm. 13, super Qui habitat.*

49. Irascere et noli peccare; peccabis autem non minus nimis irascendo, quam omnino non irascendo; nam non irasci ubi irascendum sit, nolle emendare, peccatum est: plus vero irasci quam irascendum sit, peccatum peccato addere est. *Epist. 69, ad Guadon. Abbatem de Tribus Fontibus.*

50. Irae genera tria sunt; unum quod ardet extrinsecus; aliud quod in verba sine operis effectu prorumpit, tertium quod per dies et tempora reservatur. *De ordine vitae.*

S. DONAV.

51. Ira reddit hominem nequam, et in profundum ruit. Super *Ecclesiasten*, cap. 11.

52. Ira excecat rationis oculos, reddit hominem stultum, et illi auferit seipsum. *Tit. 1, Diota*, cap. 5.

53. Homo iratus, non est homo, sed incipit esse bestia. *Ibid.*, tit. 7, cap. 2.

S. GERANUS

ARELAT.

54. Adjuutores sunt diaboli, qui statim ubi viderint aliquos nimia iracundia commoveri, venenosum consilium, unde amplius irascantur, conantur ingerere. *Serm. 18.*

CASSIODOR.

55. Venialis est ira, quae ad effectum indignationis suae non pervenit. Super *Psal. iv*, vers. 5, *Irascimini*, etc.

56. Quid formidolosius quam illum irasci, qui si non miseratur, extinguitur? Super *Psal. vi*, vers. 7.

57. Ira et invidia iudicio carent, dum voluntates suas mente praecipiti subsequuntur. Super *Psal. cxxiii*, vers. 3 *Cum irasceret*, etc.

S. CYRILLUS

ALEX.

58. Superari nequit ab iracundia mens, quae se in facilitatis serenitate exercuit. *Homil. 11, de festis Paschal.*

MONSIEUR

CARTIUS.

59. Non solum foris refraganda est ira a verbis et factis pravis, sed est etiam ab arcana peccatoris funditus eragenda. *De profess. Monast.* art. 18.

S. EPHREM.

60. Vere beatus ac felicissimus est, qui a se quam longissime spiritum iracundiae propulsat: quoniam huius corpus et anima et mens, perpetua sanitate fruuntur. *De Lenitate.*

61. Vere miser atque infelix, qui passionibus iras vincitur: nam iracundus animam suam occidit. De iracundia, in principio.

GLOSS. INT.

62. Qui ad iram facilis est, nec seipsum potest sustinere. Super *Prov. cap. xviii* in illud: *Ad irascendum faciliem*, etc.

63. Quia omnium vitiorum iracundia: qua glos. ord. clausa, virtutibus intrinsecus dabitur quies: aperta vero, ad omne facinus armabitur animus. *Ibid.*, cap. xxix, in illud: *Vir iracundus*, etc.

64. Nulla est iracundia, ubi est charitatis plenitudo. Super *Lucam*, cap. 9.

65. Ira per silentium clausa, magis aestuat. Super *Prov.*, cap. 11.

66. Ira intelligentie lucem subtrahit, cum mentem permovendo confundit. *Lib. 5 Moral.*, cap. ultimo.

67. Nonnullus ira citius accendit, sed facilius desecit, nonnullus vero tarde quidem commovet, sed diutius tenet. *Ibid.*

68. Tranquillitatem mentis ira diverberat, dilaniat quodammodo, scissamque perturbat, ut sibi metipso non congruat, ac vim imitae similitudinis amittit. *Ibid.*

69. Quanta sit iracundiae culpa pensemus, per quam dum mansuetudo amittitur, supernae imaginis similitudo vitiat. *Prosecc.*

70-71. Per iram sapientia perditur, ut quid quoque ordine agendum sit, omnino nesciatur, sicut scriptum est.

72. (Ira in sinu stultit requiescit.) Quia nimirum intelligentiae lucem subtrahit, cum mentem permovendo confundit.

73. Per iram vita amittitur, etsi sapientia teneri videatur, sicut scriptum est: ira perdit etiam prudentes: quia scilicet confusus animus nequam explet, etiam si quid intelligere prudenter valet.

74. Per iram justitia relinquatur; quia dum perturbata mens iudicium suae rationis exasperat, omne quod furor suggerit, rectum putat.

75. Per iram gratia vitae socialis amittitur; quia qui se ex humana ratione non temperat, necesse est ut bestialiter solus vivat.

76. Per iram concordia rumpitur; et iracundus etiam malos, quos incaute ad discordiam provocat, peiores facit.

77. Per iram lux veritatis amittitur; quia cum menti iracundia confusionis tenebras incutit, huic Deus radiis suae cognitionis abscondit.

78. Per iram sancti Spiritus splendor excluditur: quia cum ira quietem menti subtrahit, suam sancto Spiritui habitationem claudit: cuius recessione animus vacuus, ad apertam mox insaniam ducitur, et usque ad superficiem ab infimo cogitationum fundamentum dissipatur. *Ibid.*, super illud, *Job v: Virum stultum interfecit iracundia.*

79. Iras suae stimulis accensum cor palpat, corpus tremat, lingua se praepedit, facies ignes-

GLOSS. INT.

S. GREGOR.

MAGNUS.

dit, exasperantur oculi, lingua clamorem formos, sed quid loquatur, ignorat. *Ibid.*

80. Aliquando iracundus manus non exerit, sed in maledictionis jaculum linguam vertit: fratris namque interitum precibus exposcit, et hoc Deum perpetrare expetit. *Ibid.*

81. Plerumque ira per silentium clausa intra mentem vehementius astat, et clamoros tacta voces format, verba sibi quibus exasperetur, obijcit, et quasi in causæ examine posita durius exasperata respondet. *Ibid.*

82. Alia est ira, quam impatientia excitat: alia, quam zelus justitiae format: illa ex vitio, hæc ex virtute generatur. *Prosec.*

83. Ira per vitium, oculum mentis excæcat, ira autem per zelum, turbat.

84. Cum per zelum animus movetur, curandum summopere est, ut ira, que instrumento virtutis menti dominatur, non quasi domina præcipit: sed velut ancilla ad obsequium parata, a rationis tergo nunquam recedat.

85. Tunc ira robustius contra vitia erigitur, nim subdita rationi famulatur.

86. Ira per zelum sapientes turbat, per vitium stultos trucidat: quia illa sub ratione restringitur, hæc vera irrationabiliter devotæ menti dominatur. *Ibid.*

87. Ira cum delinquentium culpas exequitur, non debet menti quasi domina præire: sed post rationis tergum velut ancilla famulari, ut ad faciem jussa veniat. Lib. 7, in *Regist.*, indict. 2, cap. 126, epist. 126, ad *Rehared. reg. Visigothor.*

88. Quoties ira animum invadit, mentem edoma, vince teipsum, differ tempus furoris: et cum tranquilla mens fuerit, quod placet vindicæ. *Ibid.*, lib. 8, indict. 3, cap. 41, epist. 51, ad *Leontium exconsul.*

89. Ira in vindicta malorum sequi debet rationem animi, non preire, ut quasi ancilla justitiam post tergum veniat, et non lasciva ante faciem prorumpat. *Ibid.*

90. Ira aliquando ostendenda est, et non exhibenda, aliquando exhibenda, sed nunquam sequenda. *Ibid.*

91. Sanctis viris timor exhibendus est, templum enim Dei sunt, et cum ad iracundiam vir sanctus adhuc, quis alius ad iracundum, nisi ejusdem templi inhabitator excitatur? *Prosec.*

92. Metuenda ergo tanto est ira iustorum, quanto et constat quia in eorum cordibus ille præsens est, qui ad inferendam ultionem quam voluerit, invalidus non est. Lib. 4 *Dialog.*, cap. 9.

93. Ira si semel mentem possidere coperit, jus-

tum esse deputat etiam illud quod crudeliter facit. Lib. 7, in *Registro*, indict. 2, cap. 126, epist. 126, ad *Rehared. regem.*

94. Ira admodum est cavenda, nec præpropere in illum prorandum, cui insipientes serviunt. Super *Ecclesiasten*, cap. vii.

95. Debet amor lassus irasci. Epist. 2, ad *Hedodor.*

96. Irasci hominis est; et finem iracundiam imponere, Christiani. *Ibid.*, Epist. 8, ad *Demetriod.*

97. Jam te verberibus enecassem, nisi iratus essem. Epist. 9, ad *Salvinnam.*

98. Qui irascitur, non esse indicat Christianum. Epist. 23, ad *Marcellam.*

99. Irasci, hominis est; injuriam non facere, Christiani. Epist. 45, ad *Antonium.*

100. Quid iracundo furor suus confert? quem sevisisimè exagitatum stimulis conscientie, ita ab omni consilio, ac mente deturbat, ut dum irascitur, insanire credatur. Epist. 1, ad *Demetriod.*

101. In iram exardescere, seminarium est odii. *Ibid.*

102. Janua vitiorum omnium iracundia est, quia clausa virtutibus intrinsecus dabitur quies; aperta vero ad omne facinus armabitur animus. Lib. 3, super *Proverb.*, cap. xxix, super illud: *Vir iracundus, etc.*

103. Risus dissolvit sapientem, ira corripit et emendat. Super *Ecclesiasten*, cap. 7, super illud: *Mellior est ira, quam risus.*

104. Iracundus est qui semper irascitur, et ad levem responsionis auram, atque peccati, quasi a vento folium commovetur. Super *Epist. ad Tit.*, cap. 1, in illud: *Non iracundum.*

105. Iracundus cum aliis irasci desiderit, sibi ipsi irascitur. Super *Proverb.*, cap. 29.

106. Janua omnium vitiorum est iracundia, quia clausa virtutibus intrinsecus dabitur quies: aperta, ad omne facinus armabitur animus. *Ibid.*

107. Non est pater, qui peccatis aut vitis filiorum non irascitur: hæc enim ira bona est, que etsi turbet oculum rationis ad tempus, postea limpidiorem reddit. Super *Ecclesiasten*, cap. 7.

108. Ubi ira et odium, ibi Deus minime habitat. Epist. 9, ad *Philadelph.*

109. Non solummodo in effectu operis iracundia est moderanda, sed potius ab arcanis peccatis eruenda. Lib. 8, *Cenob. inst.*, cap. 11.

110. Sicut nihil proponendum est charitati, ita iracundia nihil est o contrario postponendum. *Prosec.*

111. Omnia quamvis utilia ac necessaria videantur, spernenda tamen sunt, ut ira pertur-

S. GREGOR.
NAZ.S. HIERON.
HODOR.S. JOANNES
CHRYSOST.

HUGO CARD.

S. IGNATIUS
MART.

JOAN. CLAS.

batio deviletur; et omnia etiam que putantur adversa, suscipienda atque toleranda sunt, ut charitalis pacisque tranquillitas illibata servetur.

112. Quia nec ira periculosius quidquam, nec charitate utilius credendum est. Collat. 13, *Abbat. Joseph.*, cap. 7.

113. Hæc natura est ira, ut dilata languescat et pereat: prolata vero magis magisque conflaret. *Ibid.*, cap. 27.

114. Nihil dispendiosius iracundia, nec pretiosius animi tranquillitate, ac perpetua cordis puritate. Collat. 19, *Abbat. Joan.*, cap. 14.

115. Qui irascuntur non agnoscunt presentes, non memores sunt cogitationis, non amicitiam, non consuetudinem, non dignitatem accipiunt: sed ire vi pressi, in præcepis miserabiliter feruntur. Homil. 53, super *Gen.*

116. Separatio et temporis processus plerumque mitigat iram. *Ibid.*, homil. 54.

117. Ira quedam bestia est: nullus enim leo, nulla sic vipera viscera queunt laniare, ut hominis iracundia. Homil. 4, super *Matth. Oper. imperfect.*

118. Ira non solummodo corpori nocet, sed ipsius etiam corruptit animæ sanitatem: cunctas ejus vires disceperit, devorat, dilaniat, et ad omnia inutilem facit. *Ibid.*

119. Multum laboriosum est et difficile posse non irasci: quia naturaliter in hominibus iracundia est plantata: et quia difficile est atque laboriosum abstinere ab ea, ideo in remuneratione magna est. Homil. 10, super *Matth. Oper. imperfect.*

120. Justa ira mater est discipline: itaque non solum non peccant, qui cum causa irascuntur, sed et contra, nisi irati fuerint, peccant. *Ibid.*, homil. 11.

121. Iracundia quæ cum causa est, non est iracundia, sed judicium: iracundia enim proprie intelligitur commotio passionis. *Ibid.*

122. Ire morbus, nisi mox sedetur, multas generat calamitates et familias totas evertit, veteres dissolvit consuetudines, et brevi momento res infandas molitur. Homil. 3, super *Joan.*

123. Victoria contra iram, et quidem maxima est. *Ibid.*

124. Ira vehemens ignis est, omnia consumit, corpus corrumpit, animam coquinat et tristitiam affert. *Ibid.*, homil. 24.

125. Nihil irato turpius; turpis enim visu est: si iratus seipsum intueri possit, nulla aliterius indigeret admonitione. *Ibid.*

126. Ira quedam ebrietas est, vel potius ebrietate gravior, et dæmone miserabilior. *Ibid.*

127. Ira fera est vehemens, et furibunda: et vir iratus immodestus est. *Ibid.*, homil. 47.

128. Inter iram et insaniam nihil differt, sed brevis quidam dæmon est iratus: imo quam qui dæmonio vexatur gravior est: ille venia dignus est, iratus nulla. *Ibid.*

129. Nulla ira ejus animum, qui exemplaris est vita, expugnat. *Ibid.*, homil. 86.

130. Iracundus sibi ipsi, et aliis est damnosus. Homil. 6, super *Acta Apost.*

131. Nihil insuavius homine iracundo, nihil onerosius, nihil molestius, nihil foedius. *Ibid.*

132. Nihil suavius est eo, qui nescit irasci. *Ibid.*

133. Melius est cohabitare bestia, quam homini iracundo: nam illa si semel circumtur, servat suam legem: illum autem quoties placaveris, iterum exasperatur. *Ibid.*

134. Quis licet latera sic confringere poterit? quæ verba ignita sic transigunt et explorant corpus? quæ insanita sic stupida reddit naturalia præcordia, sicut ira? *Ibid.*

135. Etsi orat quis cum ira, frustra orat: etsi tacet, etsi comedit, etsi bibit, etsi eat, etsi surgat, etsi dormiat, semper turbatur et damnatum habet. *Ibid.*, homil. 7.

136. Quid iracundo non turpe? oculi sunt insuavis, os distortum, membra tremula, lingua infrenis, nullique parens, mens stupida, figura indecens, et multa insanitas. *Ibid.*

137. Ira nihil est aliud quam irrationalis impetus: nihil autem quod rationem requirit, per id quod ratione caret geri potest. *Ibid.*

138. Ira non permittit videre, sed quasi in nocturna pugna omnia ligat, et oculos et aures, et trahit quoquo voluerit. *Ibid.*

139. Canis impudens, est ira, et omnia contemnit. *Ibid.*

140. Qui irascitur plusquam vomens inflat venas, incendit oculos, dirumpit viscera, vomit verba, nihilque perfectum illum sinit ira loqui. *Ibid.*, homil. 31.

141. Sicut putredo quedam ac tinea, ita mentis nostræ radicem ira arrodit. *Prosec.*

142. Quare bestiam in viscera tua includis? melius esset viperam vel serpentem in corde positam esse quam iram.

143. Nam ille quidem statim nos liberaret: hæc autem manet semper, dentes fortiter indigeus immissoque veneno pessimarum cogitationum exercitus producit. *Ibid.*, homil. 41.

144. Ire imperium ferre, pusilli animi est: imperare autem, fortitudinis. *Ibid.*

145. Habet dulce quiddam ira permixtum, cili-

cit charitas ut non habeat, nervosque hujus omnes incidit. Homil. 32, super I Cor.

146. Nihil iracundo homine insuavis, nihil gravior, nihil infestius, nihil turpius. Homil. 29, ad Popul. antioch.

147. Nihil ira turpius, nihil ignobilius, gravior nihil, nihil injucundius, damnosius nihil. *Ibid.*, homil. 62.

148. Nihil sic ingenii perspicuitatem, nihil mentis aciem sic hebetat, sicut ira, nullum ordinem servans. Lib. 3, de Sacerdot.

149. Vir iracundus insuavis est obviis, insuavis et vicinis. Serm. de Mansuetud.

150. Qui irascitur, diaboli ludibrium est, demonum officina, et nequitie diaboli dignus minister. *Ibid.*

151. Quem tenet ira, ebrius est: huic turgit facies, vox fit asperior, oculi sunt sanguinolenti, mens obtenebratur, prudentia submergitur, lingua tremat, oculi intorquentur, aures alia pro aliis audiunt. Orat. 5, advers. Judaeos.

152. Radix homicidii, iracundia est: quigitur radicem ipsam abscidit, multo facilius ramos ejus poterit amputare, imo ne germinare quidem illos ab initio patietur. Homil. 16, super *Matth. Oper. imperf.*

S. JOAN. CL. 153. Mens iracunda, nequitiæ est opifex. Gradus 24.

JOAN. GERS. 154. Ira hoc habet proprium, quod ipsa colorem conscientie suæ a possessione cordis ejiciat. Serm. de Verb. Dom.

JOAN. TRITH. 155. Ira est crudelissima pestis, quia fraternam extinguit dilectionem, sapientiam expellit, virtuti resistit, Deo non obedit, hominem non timet. In cap. 4, *Regul. S. Bened.*, verbo *Ira*.

156. Ira verum discernere nescit. *Ibid.*

157. Janua vitiorum est iracundia, qua clausa virtutibus interius dabitur requies. *Ibid.*

158. Humanum est irasci; sed qui iram reservat, demones imitatur. *Ibid.*

S. ISID. HISP. 159. Ira semetipsam necat sustinendo autem patientia victoriam portat. Lib. 2, de *Summo bono*, cap. 37, sent. 4.

S. ISIDORUS PELUSIOTA 160. Iracundia aurige munere fungitur, habenas infregit, hominis mentem extra naturæ terminos, plerumque transversam agit. Lib. 2, epist. 189, ad Ammonium.

I. ACT. FIRM. 161. Cum ira in animum cujusdam incidit, velut sæva tempestas tantos excitat fluctus, ut statum mentis immutat, ardescunt oculi, os tremat, lingua titubet, dentes concrescent. De ira Dei, cap. 5.

162. Illa ira justa est, quæ movetur adversus delinquentes, ubi non est cupiditas ultionis propter injuriam. *Ibid.*, cap. 17.

163. Iram, quam possumus, vel furorem, vel iracundiam nominare; hæc ne in homine quidem debet esse, quæ tota vitiosa est. *Ibid.*

164. Ego laudarem illum, qui (si cum fuisset iratus) dedisset iræ suæ spatium; ut residente per intervallum temporis animi tumore, haberet modum castigationis. *Ibid.*, cap. 18.

165. Ira justa necessaria est ad pravitate correctionem. *Ibid.*, cap. 17.

166. Ira, quæ ad correctionem vitiorum pertinet, nec homini adimi debet, nec Deo potest: quia et utilis est rebus humanis, et necessaria. *Ibid.*

167. Irasci, rationis est: auferuntur enim delicta, et refrænetur licentia, quod utique juste sapienterque fit. *Ibid.*

168. In coercitione peccatorum, non est cobihenda ira; sed etiam si jaacet, excitanda est. *Ibid.*, cap. 18.

169. Perfectæ virtutis nunquam, nisi merito irascitur. *Ibid.*, cap. 21.

170. Non in totum prohibet Deus irasci, quia is affectus necessario datus est: sed prohibet in ira permanere; ira enim mortalium, debet esse mortalis. *Prosee.*

171. Rursus enim irasci quidem, sed tamen non peccare, præcepit: non utique evellit iram radicis, sed temperavit, ut in omni castigatione modum ac justitiam teneremus. *Ibid.*

172. Ira ad coercitionem peccatorum, id est, ad regendam subjectorum disciplinam, data est a Deo, ut metus licentiam comprimat, et compestat audaciam. In *Epitome*, cap. *Duas*.

173. Animum vincere; iracundiam cohibere, fortissimi viri est. Lib. 1, de *Divin. Inst.*, cap. 9.

174. Quid bono viro potest esse tam calamitosum, tamque contrarium, quam iræ frenæ laxare, quæ illius non solum boni; sed etiam hominis appellatione dispoliet? *Ibid.*, lib. 6, cap. 18.

175. Sicut irasci adversum minores, et justum est et necessarium: sic et adversum pares, et perniciosum est et impium. *Ibid.*, cap. 19.

176. Non est morbus irasci, sed iracundum esse, morbus est. *Ibid.*, cap. 16.

177. Nullum sanum consilium, nulla natura potest esse deliberatio, ubi ira passio dominatur. De casto *Connub.*, cap. 11.

178. Modice nonnunquam irasci, humanum est: sed iram servare, plane satanicum est. In *Canon. vite spirit.*, cap. 7.

179. Ira oculum mentis turbat, et statum rationis subvertit. De *Orat.*, cap. 25.

180. Iracundus est aper silvestris: videt aliquid, et dentes exacuit. *Ibid.*, orat. 4, de *Ira*.

181. Ira cum semel pectus obsiderit, atque

exarserit, mentem fumo excecatur, iudiciumque corrumpit. *Ibid.*

S. PETRUS CRYSTOS. 182. Ira si pervenerit ad totum furoris incendium, sine sanguine non sedatur. Serm. 38.

S. PETRUS DAMIANUS. 183. Per iram sane concordia rumpitur, unde cohabitatum sepe societas violatur. Opusc. 40, cap. 2.

184. Per iram lux veritatis amittitur, et obtenebratur mentis obtutibus innocidui solis radius occultatur. *Ibid.*, cap. 3.

S. PETRUS MAUR. ABB. CLENIAC. PHELLO JUD. 185. Pro justitia moveri, non est charitatis læsio, sed æquitatis actio. Lib. 4, epist. 8.

186. Ira immanes furiosasque rabies, et cætera (quibus gravida est) mala parit. De *confus. linguar.*

SALVIANUS. 187. Prima semper irarum tela, maledicta sunt: et quidquid non possumus imbecillii, optamus irati: ac sic in omni animorum indignantium motu, votis malis pro armis utimur. Lib. 3, de *Gubern. Dei*.

THOMAS A KEMPIS. 188. Quidam valde inconstantes, ridet pro levi fabula, et pro musca volante irascuntur. Serm. 19, ad *Nonit.*, divis. 13.

189. Nullus hostis pejor tibi, quam tu ipsa tibi, gravior commotus. In *hortulo Rosar.*, cap. 10.

S. VALEN EPISCOPUS. 190. Provocasse quidem ad iracundiam fratrem, crimen est: sed provocatum non cessasse deformare est. Homil. 12.

191. Nullam habet virtutem iracundia, si desit unius in contentione persona. *Ibid.*

IN VIT. PATR. 192. Ira per quatuor humanos sensus obscurat, si odio habuerit homo proximum suum, aut si illi inviderit, aut si pro nihilo duxerit, aut si detraherit ei. Primum ex corde, secundum ex facie, tertium ex lingua, quartum ex facto. Lib. 3, num. 76.

SENTENTIÆ PAGANORUM.

ARISTOTEL. 193. Irasci cujuslibet est, et facile: sed cui, et quantum, et quando, et quomodo, et gratia cuius oportet, non cujuslibet est, neque facile. Lib. 2, *Ethic. ad Nicomach.*, cap. 9.

S. LAURENTIUS JUSTIN. 194. Is, qui pro quibus, et quibus oportet, et ut oportet, et cum oportet, et quanto in tempore oportet, irascitur, laudatur. *Prosee.*

LUDOVICUS BLOSIGIUS. 195. Qui vero non irascuntur pro quibus oportet, et ut oportet, et cum oportet, et quibus oportet, fatui sunt. *Ibid.*, lib. 4, cap. 5.

S. NILES. 196. Mansuetus ac mitis perturbatione vacare et non ab affectu duci, sed pro his, et tanto in tempore irasci solet, perinde atque ratio jubet. *Ibid.*

197. Iracundus dicitur, qui vehementius et ci-

tius et ob plura quam deceat, exandescit. Lib. 2, *Ethic. ad Eudomium*.

198. Iratus, de re incerta contendere noli: Impedit ira animum, ne possit cerere verum. CATO PONT. Lib. 2, *distichor.*, metr. 17.

CICERO. 199. Ira procul absit, cum qua nihil recte fieri, nihil considerate potest. Lib. 1, de *Offic.*

MIRUS. FEL. 200. Fulmen est ubi cum potestate habitat iracundia. In suis *Sentent.*, sent. 138.

201. Homo extra corpus est sum, cum irascitur. *Ibid.*, sent. 158.

202. Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum. *Ibid.*, sent. 198.

203. Nullum est animal tam horrendum, tamque perniciosum natura, ut non appareat in illo, ubi ira invasit, novæ feritatis accessio. Lib. 1, de *Ira*, cap. 1.

204. Quid ira crudelius? quid ira infestius? ira est in exitium et nocere vult. *Ibid.*, cap. 5.

205. Quomodo ratio occupata et oppressa vitii resurgit, quæ ira cessit? *Ibid.*, cap. 8.

206. Irasci pro suis, non est pii animi, sed infirmi. *Ibid.*, cap. 12.

207. Omnes quos vecors ira animus supra cogitationes extollit humanas, altum quidem et sublimem spirare se credunt: ceterum nihil solidi subest, sed in rinam pronam sunt, quæ sine fundamento crevere. *Prosee.*

208. Non habet ira, cui insistat, non ex infirmo mansurque oritur, sed ventosa et inanis est. *Ibid.*, cap. 19.

209. Ira muliebrem maxime, et puerile vitium est. *Ibid.*

210. Virtus ut honestis rebus propitia est, ita turpibus irata esse debet. Lib. 2, de *Ira*, cap. 6.

211. Temperans sit sapiens, et ad res fortius agendas, non iram, sed vim adhibeat. Lib. 2, de *Ira*, cap. 17.

212. Opportunissima ad iracundiam fervidi natura est. *Ibid.*, cap. 18.

213. Nihil magis facit iracundus, quam educatio mollis et blanda. *Ibid.*, cap. 21.

214. Causa iracundia, opinio injuriæ est. *Ibid.*, cap. 22.

215. Nulla res magis iracundiam alit, quam luxuria intemperans, et impatiens. *Ibid.*, cap. 26.

216. Magna pars hominum est, quæ non peccatis irascitur, sed peccantibus. *Ibid.*, cap. 28.

217. Maximum remedium est iræ, mora. *Ibid.*

218. Quid est gloriosius, quam iram amicitia mutare? *Ibid.*, cap. 34.

219. Irascitur aliquis? tu contra, beneficiis provoca. *Ibid.*

220. Nulla celerior ad insaniam via est, quam ira. *Ibid.*, cap. 36.

221. Nullus affectus est, in quem non ira dominetur. *Ibid.*, cap. 37.

222. Alia vitia a ratione, ira a sanitate desciscit: alia accessus tenues habent, et incrementa fallentia: in ira dejectus etiam animorum est. Lib. 3, de *Ira*, cap. 1.

223. Non vis esse iracundus? ne sis curiosus: qui inquit quid de se dictum sit, seipsam inquietat. *Ibid.*, cap. 11.

224. Maximum remedium irae, dilatio est, ut primus ejus fervor languescat, et caligo quae premi montem, aut residat, aut minus densa sit. *Ibid.*, cap. 12.

225. Nihil tibi liceat, dum irasceris: quare? quia vis omnia licere, pugna tecum ipse. *Prosc.*

226. Si iram vincere non potes, illa incipit te vincere: si absconditur, si illi exitus non datur, signa ejus obruantur. *Ibid.*, cap. 12.

227. Plus mihi nocitura est ira, quam injuria: quidni plus? illius modus certus est, ista quotiesque me latuta sit, incertum est. *Ibid.*, cap. 25.

228. Duntius irascimur, quam laedimur. *Ibid.*, cap. 27.

229. Satius est iram relinquere, quam ab ira relinquere. *Ibid.*

230. Frivolus turbatur et inanibus. *Ibid.*, cap. 30, in *princ.*

231. Numquid amplius isti cui irasceris, quam mortem optas? etiam te quiescente morietur, perdis operam. *Ibid.*, cap. 43.

232. Inique irascitur, qui suis irascitur. *De Moribus.*

233. Irae severitas, in vitio est. *Ibid.*
234. Ira et odium in pectoribus humanis magis fluctus excitant. Lib. 9, *doctor. memorabil.*, cap. 3.

Vide etiam tit. *Abstinentia*, sent. 21; *Cogitatio*, sent. 47; *Dies*, sent. 12; *Domare*, sent. 44; *Felicitas*, sent. 128; *Furor* per totum, *Ingenium*, sent. 55; *Monachus*, sent. 16; *Occisio*, sent. 60; *Persuasio*, sent. 106; *Punitio*, sent. 54, 85, 86; *Ratio*, sent. 57; *Res*, sent. 47, 70; *Risus*, sent. 43; *Timor Dei*, sent. 108.

IRA DEI.

S. ANSELM. *Differentia*. Ira Dei non est ut hominis perturbatio concitati animi, sed tranquilla dispositio iusti simpliciter constituti. Super *Epist. ad Hebr.*, cap. 3.

S. AUGUST. Irasci dicitur Deus non animi motu, vel qualibet perturbatione, quae illi omnino accidere non potest: sed creatura delinquenti justam inferre dicitur ultionem. *De essentia divinit.*

CASSIODOR. Ira Dei vocatur retributio peccatorum: nam mo-

tus divinitas beata non patitur, quia semper eadem aeterna atque immobilis perseverat. Super *Psalm. II*, vers 5: *Tunc loquetur ad eos in ira sua.*

Ira Dei dicitur quando omnia peccatoribus obstinatis, suis meritis apta redduntur. *Ibid.*

Ira Dei est punitio ejus per gehennam, quae timenda est: vel inflicto pomae temporalis, quae appetenda est. Super *Psalm. VII*.

Ira Dei est, quando aliqua flagella inferuntur homini ad correptionem: sed furor Dei, quando ad reprobationem. Super *Threnas*, cap. 2.

Ira Dei est vindicta ejus in malos. in *Prolog.*

Ira Dei est eorum, qui instruuntur, sensus molestus. Centuria 3, de *Virtute et vicio*, cap. 9.

Ira Dei non perturbatio est ejus, sed iudicium quo irrogatur poena peccato. Sent. 157.

Divisio. Quadruplex est ira Dei reprobationis, subtractionis gratiae, comminationis, extremi examinationis. Super *Psalm. XXXII*.

Distat inter iram Dei mereri, et provocare: gravior namque est ira quae provocatur, quam ea quae meretur. *Prosc.*

Meremur iram Dei, quando ignorando peccamus: provocamus, quando scimus bonum facere, nec volumus. Lib. 2, de *San. bono*, cap. 19, sent. 7.

Inter iram Dei, et furorem differt: ira Dei est delinquentium poena, furor Dei est supplicium peccatorum. Serm. 45.

SENTENTIA PATRUM.

1. Cum irascitur Deus in reum, differt: eum miseretur, properat, ut absolvat: terret ut corrigat, admonet ut emendet, praevincit ut cognoscat. Super *Psalm. XXXVII*.

2. Deus non passioni patet, ut irascatur, cum sit impassibilis: sed quia vindicat, videtur irasci. *Ibid.*

3. Nescit irasci qui auctor est legum, cui terrendi est voluntas, non puniendi. *Ibid.*

4. Nequaquam est desperandum, etsi irascitur Deus, ignoscit: etsi percutit, sanat: etsi tradit in interitum carnem, spiritum salvat. *Ibid.*

5. Cum Deus irascitur, non ejus significatur perturbatio, qualis est in animo irascentis hominis: sed ex humanis motibus translato vocabulo, vindicta ejus (quae non nisi justa est) ira nomen accipit. In *Enchirid.*, cap. 33.

6. Qui ab iniquitibus suis recedere negligunt, et sibi de Deo indulgentiam reponunt, nonnunquam ita praevaleant repentino Dei furore, ut nec conversionis tempus, nec beneficium remissionis inveniant. *De fide ad Petrum*, cap. 3.

7. Non est quo fugias a Deo irato, nisi ad Deum placatur. Super *Psalm. LXXVII*, vers. 6.

8. Illi Deus irascitur, quem peccantem non flagellat. Super *Psalm. LXXXVIII*.

9. Qui Deum non habet placatum, nequaquam evadit iratum. In *Medit.*, cap. 30.

10. Magna est ira Dei, parcendo saevit, sed juste saevit. *De Verb. Dom.*, serm. 37.

11. Tunc magis irascitur Deus, cum non irascitur. Serm. 42, super *Cant.*

S. BERNARD. 12. Tria sunt quae detestatur Deus, et propter quae irascitur: primum est elatio superbia in praeminando: secundum est negotiatio avaritiae in acquirendo: tertium est defecatio luxuriae in lascivendo. Serm. 2, *Dom.* 19, *post pent.*

S. BONAV. 13. Praeter finale damnationem, nulla Dei ira gravior, quam non defendere a peccato. Lib. 2, de *Profect. Relig.*, cap. 61.

14. In peccatis perseverantes respicit ira Dei. Homil. 47.

15. Irati Domino abusive, non proprie dicitur, quae ab ejus tranquillitate cognoscitur aliena. Super *Psalm. LXXVII*.

16. Ille nescit plus creator irasci, nisi quando nobis existere videmur adversi. Super *Psalm. LXXXI*, vers. 9.

17. Ira Dei est ejus censura, ut qui beneficiis non intelligitur vel plagis intelligatur. Lib., ad *Demetrianum*, cap. 9.

18. Est ea natura Numinis, ut irasci nesciat: ceterum non fert eos, qui effreni licentia ad prava quaeque patranda facinora proclives aguntur, idque nos in Deo nostris utentes vocibus, iracundiam vocamus. Homil. 25, de *Festis Paschal.*

19. Etsi acerba et gravis est Dei ira, tamen cum medendi vim habeat, eos qui ipsam experiuntur, ad bonum provehit. Hab. apud D. Joan. Damasc., lib. 3, *Parall.*, cap. 40.

20. Natura quidem ac per essentiam Deus hoc habet, ut misericordia commoveatur: ut autem irascatur, non natura ipsi comparatum est, sed ob alios contingit. El. hab. apud D. Joan. Damasc., lib. 3, *Parall.*, cap. 100.

21. Longe est cum irascitur Deus: prope est, cum placatur. Homil. de *Resurr.*

22. Notum est iram Dei dici non posse, nisi ubi creditur hominis iniquitas praecessisse. Lib. 4, ad *Monimum*, cap. 26.

23. Excitat iracundiam Dei, qui mala coram Deo committit: Super Orat. *Manassis*, in illud: *Excitavi iracundiam tuam.*

24. Aliquando Deus irascitur ut pater, quando verbis increpat delinquentem, et facit poenitentem: aliquando irascitur ut Dominus, quando corripit ut durus, et statim ulciscitur, cum videt

quod nec poenitentiae, nec veniae locus sit. Super *Thren.*, cap. v, in illud: *Iratus est contra nos*, etc.

25. Irato Deo nihil est humana fortitudo. Super *Ezech.*, cap. vii, in illud: *Ira mea super populum.*

26. Cessat jam ira Dei, cui satisfecit poena. Super *Thren.*, cap. 4.

27. Nulla creatura possit iram Dei omnipotentis, quanta est, suslinere. Super *Amos*, cap. 7, illud: *Non stillabis*, etc.

28. Ira Dei non perturbationem ejus, sed merita et peccata puniendorum signat: qui ideo puniuntur a Deo, ut emendantur. *Prosc.*

29. Ira Dei non perturbationem ejus significat, qui non irascitur, sed eorum peccata in quos desavit: nec iratus ulciscitur, sed corripit ut emendet. Super *Zachar.*, cap. 1, in illud: *Iratus est Dominus.*

30. Iram Dei provocare: est mandatis illius sciendo contraire, scire bonum, sed despiciere: facere posse, sed non velle. Lib. 26 *Moral.*, cap. 23.

31. Sicut mali ideo Deum exasperant, quia loquuntur et faciunt mala: ita nonnunquam boni exasperant, quia reficunt bona. Homil. 9, super *Ezech.*, super illud: *Tu autem, Fili hominis, audi.*

32. Ira Dei praeter naturam ejus est. Orat. 8, ob *Patrem episcop.*

33. Deus omnipotens illis iratus videtur, quos justo iudicio propter peccata damnat et punit: ceterum in sua natura semper immutabilis, semperque tranquillus permanet. Serm. *Dom.* 21, *post Pent.*

34. Magna ira est, quando peccantibus non irascitur Deus. Epist. 38, ad *Castratium*.

35. Deus differt iram, ut praebet misericordiam. Lib. 9, super *Isaiam*, cap. xxvii, super illud: *Quem docebit scientiam.*

36. Ira Dei non est perturbatio animi, sed iudicium quod irrogatur peccatori. Super *Genes.*, cap. 6.

37. Iram Dei potest quis mereri nesciens: provocare vero iram Dei, est cum mandatis ejus scienter contradicit: sciens bonum, sed despiciens. Super *Job*, cap. xxxvi.

38. Magna est ira Dei, quando medicina versa est in venenum. Super *Psalm. VII*.

39. Ira Dei in praesenti quasi momentanea est, et quasi ros: sed in futuro ira ejus erit velut ignis in aeternum duraturus. Super *Psalm. LXXXVIII*.

40. Summa ira Dei est, cum hic patet: ad hoc enim hic patet, ut in aeternum puniat: si

GLOSS. INT.

GLOSS. ORD.

S. GREGOR.

MACRUS.

S. GREGOR.

NAX.

S. HIERON.

HUGO CARD.

S. AUGUST.

S. EUSEBIUS

EMISENUS.

S. JULIEN.

GLOSS. ORD.

non parcat, ad hoc non parcat, ut in æternum parcat. Super *Præn.*, cap. 44.

41. Triplex est signum iracundiæ Dei. Primum est, quod hic peccatum non punit; secundum est præsens prosperitas; tertium est, quod Deus dimittat peccatores diabolo, vel sibi ipsis.

42. Hæc est maxima ira Dei, cum peccati fræna relaxat. Super *Ecclesiastic.*, cap. 36.

43. Vehementer irascitur Deus, quando non revocat peccantem. Super *Thren.*, cap. 5.

IDIOTA.

44. Vehementer peccatori irascitur Deus, cum permittit cuncta ei ad votum succedere, et postea eum supplicia tolerare. Lib. 1, *Contemplat. de vera patient.*, cap. 1.

S. INNOC. III.

45. Ira Dei paterna est erga miseros peccatores, que licet ad illorum utilitatem sit, videtur tamen in eos quandoque sævire. *Ibid.*, cap. 8.

S. JOANNES CHRYSOST.

46. Prædestinatus Deus irascitur temporaliter, reprobis autem irascitur æternaliter. Lib. 3, *de Contemptu mundi*, cap. 40.

JOAN. TRITH.

47. Quando iram Dei contemnimus, vehementius irascitur: quando vero ejus curam habemus, remissis, vel potius non amplius irascitur. Homil. 8, super 1 *Cor.*

S. ISID. HISP.

48. Si vis ut non irascatur tibi Deus, iram adversum fratrem tuum non serves. In cap. 4, *Regul. S. Bened.*, verbo *Ira*.

LACT. FIRM.

49. Nunc iram Dei, dum vivimus, vitare possumus; veniente autem illo terrore judicii, sentiri poterit, vitari non poterit. Lib. 2, *de Summo bono*, cap. 19, sent. 7.

50. Cum sint in rebus humanis bona et mala, necesse est ad utramque pariem moveri Deum: et ad gratiam, cum justa fieri videt: et ad iram, cum cernit injusta. *De Ira Dei*, cap. 5.

51. Gratia et ira et miseria habent in Deo materiam, retegge illis ulitur summa illa et singularis potestas ad rerum conservationem. *Ibid.*

52. Ira in malos, charitas in bonos, miseria in afflictos, affectus sunt virtutis: et quoniam divina potestate sunt digni, illos proprios et justos et veros habet. *Ibid.*, cap. 16.

53. Hæc est ira justa, que sicut in homine necessaria est ad privavit correctionem: sic utique in Deo, a quo ad hominem pervenit exemplum. *Prose.*

54. Nam nos potestati nostre subjectos coercere debemus, ita etiam peccata universorum Deus coercere debet; quod ut faciat, irascitur necesse est. *Ibid.*, cap. 17.

55. Cum velit Deus homines bonos esse, eorum vitis irascitur. *Ibid.*, cap. 19.

56. Cum Deus sanctissimam legem posuerit, velitque universos innocentes ac beneficos esse; potestne non irasci, cum videt contemni le-

gem suam abjici virtutem, appeti voluptatem? *Prose.*

57. Si est Pater ac Deus universorum, certe et virtutibus hominum delectatur, et vitis commovetur: ergo et justos diligit, et impios odit. *Ibid.*

58. Malorum felicitas, ira Dei contradicit. *Ibid.*, cap. 20.

59. Si Deus potest ignoscere, potest igitur irasci: cur ergo, inquit aliquis, et qui peccant sæpe felices sunt, et qui pie vivunt sæpe miseri? quia fugitivi et abdicati libere vivunt, et qui sub disciplina patris, aut domini sunt, strictius et frugalius. *Ibid.*, cap. 20.

60. Non ideo intelligere debemus, quia, cum sit æternus Deus, iram quoque ejus in æternum manere: sed quia virtute maxima cum sit præditus, in potestate habere iram suam, nec ab ea regi, sed ipsum illam, quemadmodum velit, moderari. *Prose.*

61. Nam si prorens immortalis fuisset ira ejus, non esset satisfactio aut gratia post delictum locus, cum ipse homines ante solis occasum reconciliari jubet.

62. Sed ira divina in æternum manet adversus eos, qui peccant in æternum: et qui peccant sentit, iram Dei mortalem facit. *Ibid.*, cap. 21.

63. Incorrumpibilis est conditor æternus, in æthere habitans, bonis bonum preferens multo majorem mercedem: malis autem et injustis iram et furorem colligens. *Ibid.*, cap. 22, verbo *græco φθγορος* post Sybillam.

64. Impune contemptores suos Deus transire non patitur, quo enim latius misericordiam prærogat, eo districtius delinquentibus infert iram. *De Triumphali Christi agone*, cap. 25.

65. Deus zelans, si te corripit, si castigat, si indignatur, si irascitur, et velut zelotus typia quadam erga te ulitur, spem tibi esse salutis agnosce. Homil. 8, in cap. xx, *Exod.*

66. Tanta est summi Patris pietas, ut etiam ira ejus ex misericordia sit: et ideo castigat, ut parcat. Epist. 10, ad *Severum*.

67. Christus irascitur ut Dominus; contristatur ut parens: dolet ut homo; inhuetur ut Deus. Serm. 32.

68. Deus irasci in ira, indignari in furore, non est Creatoris pii, sed severissimi cognitoris. *Ibid.*, serm. 45.

69. Divina bonitas ideo maxime irascitur in hoc sæculo, ne irascatur in futuro: et misericorditer temporalem adhibet severitatem, ne æternam juste inferat ultionem. Apud D. Aug.

70. Ira est divinitatis, pœna peccantis. Lib. 4, *SALVIANUS de Gubern. Dei*.

71. Exacerbamus Deum impuritatibus nostris, et ad puniendum nos trahimus invitum. *Prose.*

72. Cum ejus naturæ sit mens Dei, ut nulla iracundiæ passione moveatur, tanta tamen in nobis peccatorum exacerbatio est, ut per nos cogatur irasci.

73. Cumque ejus benignitatis sit, ut velit nobis jugiter parcere, cogitur malis nostris scelera que admittimus vindicare. *Ibid.*, lib. 4.

74. Vim Deo facimus iniquitatibus nostris, ipsi in nos iram divinitatis armamus. *Ibid.*, lib. 5.

S. THEODOR.

75. Apud Dominum Deum, majores sunt comminationes, quam pœnæ. Quest. 40, super *Exod.*

SENTENTIE PAGANORUM.

SENECA.

76. Perierat totus orbis, nisi iram finisset misericordia. Libro 1, *Controvers.* 1.

S. VALER. MAX.

77. Lento gradu ad vindictam sui divina procedit ira, tarditatemque supplicii gravitate compensat. Lib. *Dictor. memorabil.*, cap. 2.

Vide etiam tit. *Beneficium Dei*, sent. ii; *Dilatio*, sent. 59; *Monachus*, sent. 6; *Patientia Dei*, sent. 35; *Prophetia*, sent. 56; *Satisfactio*, sent. 16.

JACTANTIA.

S. ANTONIN.

Definitio. Jactantia est vitium, quo quis se verbis extollit super illud quod est, vel quod homines, opinantur de eo. Part. 2, titulo 4, cap. 4.

S. BONAV.

Jactantia est voluntas propter apparentem potestatem propriam se ostentans. Part. 4, *Centiloqui*, sect. 18.

HECO A S. VICTORE.

Jactantia est fastu mentis id agente, majora quam sint de te inaniter predicare, et promittere. *De Fruct. carnis et spirit.*, cap. 4.

HUGOCARD.

lactare se est facta vel dicta sua laudare. Super *Psalm.* ii.

JOAN. GERS.

Jactantia est vitium, quo quis appetit excedere in divulgatione sufficientiarum suarum. Part. 4, in *Descript. terminorum*, cap. *Temperantia*.

S. THOMAS AQUINAS.

Jactantia est, qua quisipiam suus laudes immodice predicando, rationis et veritatis limites transgreditur. Secunda secunda quest. 412, in axiomatico.

Jactantia proprie dicitur quando effert se supra id quod in ipso est, et quando effert se supra id quod est in opinione aliorum. *Ibid.*, quest. 412.

CICERO.

Jactantia est voluptas gestiens, et se efferens insolentius. Lib. 4 *Tusc. quest.*

S. ANTONIUS

Productio. Jactantia est filia inanis glorie. Part. 2, tit. 4.

CICERO.

Comparatio. Qui divitias suas jactat, sicut gal-

lus e Phrigia, aut ariolus quispiam depressus et oneratus auro, clamat et delirat. Lib. 4, *de Arte rehetor.*, ad *Herenium*.

SENTENTIE PATRUM.

1. Inter vita aut nulla est, aut rara jactantia, et facile spernitur, qui de opprobrio gloriatur. Lib. 10, epist. ad *Demetriadem*.

2. Malum jactantia maxime virtutibus est cavendum, quia nullis opportunis insidiatur, quam quibus laus justa debetur. *Ibid.*

3. Si vere jactantia declinanda est, quanto magis nemo debet falsa jactare pro veris? Lib. 1, *de Cain et Abel*, cap. 5.

4. Dum homines gloriam virtutis suæ jactare desiderant, de loco meritum suorum et statione decidunt. Lib. 4, super *Luc.*, cap. 4, in illud: *Non in solo pane*.

5. Ita est jactantia, ut dum se putat unusquisque ad aliora descendere, sublimium usurpatione factorum ad inferiora trahatur. *Ibid.*

6. Tolle jactantiam, et omnes homines quid sunt, nisi homines? Lib. 5, *de Civ. Dei*, cap. 17.

7. Non est jactantia vitium laudis humane, sed anime perverse amanti laudari ab hominibus, spreto testimonio conscientie. *Ibid.*, lib. 12, cap. 8.

8. Superborum vana et inepta jactantia, et inflata et non solidata, tanquam vento elatus pulverem deducit.

9. Si vis esse alienus a gratia, jacta merita tua. Super *Psalm.* xxxi.

10. Noveris de impunitate peccati. Super *Psalm.* xxxi. Enarrat. 2, vers. 1.

11. Jactet se quisque de divitiis, jactet de pulchritudine et de viribus corporis: ista certe omnia mortalia sunt, et ridendi sunt, qui se de mortalibus jactant. Super *Psalm.* lviii, conc. 2, vers. 44.

12. Totum de misericordia. Merita tua minusquam jactes, quia et ipsa tua merita, Dei dona sunt. Super *Psalm.* cxxxix, vers. 14.

13. Nihil tam periculosum est, quam jactantia virtutum tumens. Super *Numeros*, cap. penult.

14. Mirabile jactantia genus, ut non possis putari sanctus, si non appareas sceleratus. Serm. 16, super *Cant.*

15. Tu te deprebaris in secreto apud teipsum veritatis trutinam ponderatus, et foris alterius preterit mentiens, majori te pondere venis nobis, quam ab ipsa accepisti. *Ibid.*, serm. 42.

16. Quid tam indecorum, quam ostentatio sanctitatis? *Ibid.*, serm. 86.

S. AMBROS.

S. AUGUST.

V. DEBA.

S. BERNARD.